Пише: Јасмина Стојановић
среда, 19 септембар 2018 00:10

Није крив онај који је два овна изјео, већ онај који му је дао.

(народна пословица)

Последњих месеци послодавци из Немачке и њихови локални агенти су нескривено почели да врбују несвршене средњошколце директно по учионицама, а све уз сагласност директора школа, неретко и самих родитеља. Штампа преноси да агенције посећују како државне тако и приватне медицинске школе и да ученицима представљају програме за рад и одлазак у Немачку, нудећи им посао већ након завршетка средње школе, а уз то је заинтересованим ђацима обезбеђен и бесплатан курс немачког језика. Углавном се траже неговатељице и медицинске сестре, ђацима се дају флајери на којима пише којој агенцији могу да се јаве, који су услови, колика је плата и где би могли да раде. Поставља се питање да ли је држава Србија саучесник у овоме? Кренимо редом…

Медији већ годинама уназад извештавају о великом броју медицинског особља које напушта Србију у потрази за бољим условима рада и већом платом. Из Србије одлазе како лекари тако и медицинске сестре, а главна одредишта су Немачка, Норвешка, Емирати и Катар. За разлику од лекара који у највећем броју крећу пут Норвешке, медицинске сестре одлазе у Немачку где веома лако долазе до посла неговатељица у домовима за стара лица. Најбољи пролаз имају медицинске сестре са вишом медицинском школом с обзиром да најбрже и најлакше долазе до посла и нострификације дипломе. До тада раде као болничарке, а чим положе Б2 ниво немачког

језика и заврше праксу, постају нострификоване медицинске сестре са већом платом и бољим условима рада.

Одлив медицинских радника из Србије последњих месеци попримио је облик егзодуса, а нашим лекарима који раде у Немачкој, а доведу радника са наших простора, исплаћују се бонуси од 500 до 2.000 евра по особи доведеној на пробни рад од шест месеци. Тражња је највећа у најбогатијим и најгушће насељеним савезним државама – Баварској, Баден-Виртембергу и Северној Рајни-Вестфалији. Укупна процедура, од потписивања уговора, до одласка у Немачку траје три до четири месеца. Старосна група је широка, од 20 до 50 и више година и сви кандидати који су отишли немају намеру да се враћају у Србију у скорије време. Многи после истека уговора излазе из струке и раде шта год да им се понуди.

Званични подаци о броју радних емиграната међу лекарима и медицинским сестарама не постоје и процене су на нивоу нагађања. Претпоставља се да око 800 лекара и 1000 медицинских сестара годишње оде из Србије. Ако се има у виду да је просечна плата медицинских сестара у Србији једва 330 евра, а лекара око 600 евра, економска рачуница је јасна. Наиме, почетна плата у Немачкој за медицинске сестре иде од 1.500 до 2.500 евра, да би након регулисања боравишног и радног статуса плата лекара скочила и до 6.000 евра. И ту суштински нема шта коме да се замери. Страни послодавци легитимно траже најповољнија решења за потребе свог унутрашњег тржишта рада, а здравстевни радници подједнако легитимно гледају свој интерес, боре се за себе и за бољитак својих породица.

Међу онима који одлазе има и незапослених и запослених. Док ови први – међу којима је највише стоматолога и фармацеута – за главни разлог свог одласка наводе дуготрајно тапкање на месту на бироу рада, дотле они запослени наводе да су лоши услови рада, недостатак одговарајуће опреме за савремене процедуре и скромне могућности за напредовање понекад чак важнији од ниских примања.

Пише: Јасмина Стојановић
среда, 19 септембар 2018 00:10

Истовремено са одласком медицинара, сведоци смо парадоксалне ситуације на домаћем терену. Србија наиме има око 2.000 лекара на бироу рада, уз истовремени дефицит педијатара, гинеколога и радиолога, поготово ван Београда. Медицински факултети не успевају да прате потребе тржишта јер уписну политику на медицинске факултете диктира Министарство просвете, а не Министарство здравља. Тако се ствара један зачарани круг у којем се одржава постојећи status quo без било каквих назнака конструктивног и системског решавања проблема.

Чињеница је, међутим, да иза овако масовног одлива медицинског особља остаје пустош у српским болницама и нико више не зна ко ће нас лечити кроз пар година. Неминовно се самим тим намеће питање да ли је држава Србија на било који начин покушала да утиче на овај негативни тренд. Другим речима, да ли је само свеопште осиромашење друштва у последње безмало три деценије узрок ове неславне статистике или постоји још нешто што доприноси одласку белих мантила у иностранство?

Одговор је нажалост више него поражавајући. Држава Србија не само да није урадила ништа да овај проблем реши, већ сасвим супротно годинама уназад свесно, активно и организовано посредује у регрутовању здравствених радника за потребе немачких здравствених установа. С друге стране, буџетска средства која би могла да се плански преусмере и уложе у развој болничких капацитета и стимулативно повећање примања медицинских радника, расипају се на непримерено високе плате нестручних партијских кадрова ухлебљених по јавним предузећима и државним институцијама.

Која је позадина свих ових дешавања и како то у пракси изгледа?

Половином јануара 2013. Национална служба за запошљавање Србије је потписала Споразум о посредовању и привременом запошљавању српских радника у Савезној Републици Немачкој. Са српске стране споразум је потписао Дејан Јовановић, тадашњи директор Националне службе за запошљавање, а са немачке стране Моника Варнхаген, директор немачке Централе за рад са странцима и стручно посредовање, у присуству немачког амбасадора у Србији.

У званичним саопштењима акценат је стављен на корист коју ће сви имати из оваквог билатералног аранжмана – послодавци из Немачке који добијају квалификовану радну снагу која им већ годинама недостаје у болницима и домовима за стара лица, Србија у којој се смањује незапосленост радника овог профила, и на крају сами медицински радници који добијају могућност да започну живот у једној од најразвијенијих земаља света.

Овим споразумом Немачка служба се обавезала да провери кредибилитет послодаваца пре започињања поступка посредовања и да припреми двојезичне уговоре о раду, а сам споразум је предвидео да ће услови рада за српске медицинаре бити исти као и за њихове немачке колеге на истим пословима, уз договорену почетну плату за тада први контингент од 250 радника на око 2.300 евра и уз могућност раста зараде након полагања државног испита.

Међутим, Национална служба за запошљавање Србије се на овај начин претворила у пуки услужни сервис за бесплатно регрутовање српских белих мантила за потребе немачког тржишта рада, а да себе притом није ни најмање уговорно заштитила осим што се растеретила незапослених медицинара на бироу рада поклањајући их за џабе страној држави. Србија наиме овим споразумом није предвидела нити једну одштетну клаузулу за одвођење школованих кадрова који ће у будућности своје знање примењивати у иностранству. С друге стране, Немачка је практично осигурала себи двоструки добитак – ем је добила раднике у које није уложила ни динара ем јој се део новца из њихових

зарада враћа назад у државну касу на конто пореза и доприноса из радног односа.

Али ту није крај. Наиме, последњих месеци послодавци из Немачке и њихови локални агенти су отишли и корак даље, те су сада нескривено почели да врбују несвршене средњошколце директно по учионицама, а све уз сагласност директора школа, неретко и самих родитеља. Штампа преноси да агенције посећују како државне тако и приватне медицинске школе и да ученицима представљају програме за рад и одлазак у Немачку, нудећи им посао већ након завршетка средње школе, а уз то је заинтересованим ђацима обезбеђен и бесплатан курс немачког језика. Углавном се траже неговатељице и медицинске сестре, ђацима се дају флајери на којима пише којој агенцији могу да се јаве, који су услови, колика је плата, где би могли да раде. Директори средњих школа, који аминују ову хајку по учионицама, наводно претходно проверавају да ли старачки домови који нуде ову могућност поседују лиценце.

Нејасно је да ли су надлежно Министарство просвете и Инспекција рада упознати са овом праксом претварања школа у агенције за запошљавање, ко је овластио директоре да изигравају детективе и зашто напослетку тужилаштво ћути иако би морало да реагује по службеној дужности. Затварањем очију се ствара опасан преседан и више неће бити никакве разлике између контроверзних руских дечијих кампова на Златибору и вребања немачких агенција по медицинским школама у Србији. Подједнако данас-сутра некоме може пасти на памет да међу полазницама, примера ради, средње фризерске школе крене у поход на будуће невесте за бугарске нежење или пак да у београдским вртићима потражи реинкарнацију Далај Ламе. И ко ће онда моћи било шта да приговори?!

Шта нам је чинити?

Никоме не можемо да забранимо да оде у иностранство у потрагу за бољим животом, али можемо да се потрудимо да овде створимо такве услове да нове генерације не пожеле да оду, а да се врате они који су отишли. Не можемо кривити Немачку за овакво стање ствари. Немце с пуним правом не интересује каква ће будућност бити у Србији кроз пет, десет или двадесет година. Одговорност за катастрофално стање у којем се налази здравство у Србији сносе сви они који су седели скршетних руку као и они који су радили на његовом системском урушавању током протеклих година. Државне болнице и старачки домови су у отужном стању – без материјала, инструмената, лекова, без климе, сапуна и тоалет папира, са одваљеним малтером са трошних зидова над полураспаднутим болничким креветима.

Уместо инвестирања у здравство, по министарствима и јавним предузећима се упошљавају нестручни и неспособни партијски кадрови чија је једина заслуга то што су приватно блиски са владајућом гарнитуром. Сетимо се гувернеркиног зета Немање Секицког, који је 2012. године, само два месеца после избора Јоргованке Табаковић на функцију првог човека Народне банке Србије, постављен на место другог секретара амбасаде Србије у Риму. Не заборавимо ни Милу Опалић, коју је за функцију првог саветника и конзула у амбасади Србије у Шведској препоручило само то што је блиска са Ивицом Дачићем, иако је без адекватног образовања и без дана стажа у дипломатији. Буџетска издвајања за плату једног конзула у иностранству су најмање 3500 евра, уз додатних најмање 1.500 евра месечно на име изнајмљивања стана, тако да Србија сваког месеца за СПС миљеницу издвоји минимум 5.000 евра. Ако мисија у иностранству траје у просеку између четири и пет година, Опалићева је у свој џеп стрпала између 240.000 и 300.000 евра.

Који је тачан број таквих Немања и Мила који живе на грбачи српских пореских обвезника који једва спајају крај с крајем? Чему три министра без портфеља у Вучићевој влади ако не за задовољење партијских и коалиционих апетита? Чему Канцеларија за сарадњу са Кином и Русијом Томе Николића ако већ имамо Министарство спољних послова и Министарство привреде којима је у опису надлежности да раде на унапређењу сарадње са иностранством? Зашто Пореска управа тренира строгоћу над кафићима и цвећарама, а пушта стране амбасаде у Србији да држе локалне раднике на црно чиме наносе енормну штету пензионом и пореском систему Србије?

Новца у буџету дакле има и може га бити још више, али нема одговорних и храбрих политичара који би општи интерес ставили изнад својег личног и ухватили се у коштац са горућим проблемима. Образовање, здравство и култура су темељи сваког друштва без којих је незамислива уређена и модерна држава која води рачуна о добробити својих грађана.

Неопходно је дакле да се стане на пут погубној пракси поклањања српских

здравствених радника немачком тржишту као и незаконитом регрутовању несвршених средњошколаца за рад у немачким домовима за старе. Штетни споразум о сарадњи са немачком службом запошљавања мора бити под хитно раскинут јер држава не сме бити посредник у извозу својих кадрова ка иностраним тржиштима. Недопустиво је да Национална служба за запошљавање Србије удовољава потребама немачког тржишта рада, а да притом системски не решава проблеме код куће. Тако се ствара статистички привид смањења незапослености који не одговара стварној ситуацији.

Посредовање за немачко тржиште рада, као и за сва друга радна места у иностранству, треба препустити приватним агенцијама које ће бити уредно регистроване код надлежних српских органа, а не Националној служби за запошљавање која пре свега треба да се бави каналисањем потребе и потражње на домаћем тржишту рада. Истовремено буџетска средства, уместо на партијске зетове и елитне метресе, треба усмерити на побољшање услова у здравственим установама, док би се ригорозном и неселективном контролом и наплатом пореза и доприноса од великих дужника омогућило повећање плата медицинским радницима.

(Јасмина Стојановић – ДЈБ)